

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kriza v „Jugoslovanski Zvezi“.

Mnogo se je pisalo zadnje čase o „Jugoslovanski Zvezi“, klubu slovenskih, hrvatskih in srbskih poslancev v avstrijskem državnem zboru, ter se govorilo o nekakem nesporazumljenju, krizi, ki vlada v njej, ali vse te vesti so se s strani kluba samega vselej označile kot neosnovane. Vse do zadnjega časa nismo v našem listu hoteli omenjati teh stvari, da se položaj popolnoma ne razjasni, in šele sedaj smo v par sestavih podvrgli kritiki delovanje ljubljanskega poslanca Ivana Hribarja, ki je tudi član tega kluba, kateri je zapostavivši koristi svojih volilcev v zadevi avstrijsko-ogrske nagodbe deloval po intencijah hrvatsko-srbske koalicije v budimpeštanskem državnem zboru. Ali vzlic temu pa onostranski zavezniki niso zadovoljni z Jugoslovansko Zvezo in tej nezadovoljnosti dajejo duška v zagrebškem glasilu hrvatske ljudske napredne stranke „Pokretu“, ki piše doslovno takole:

„Nalašč nismo hoteli dosedaj mnogo vplivati na akcijo jugoslovanskih zastopnikov v avstrijskem državnem zboru in na njihovo stališče napram nagodbenemu vprašanju. Javljalo se nam je neprestano sedaj o krizah, sedaj o solidarnosti, javljalo se je o opozicijskem stališču „Zveze“ nasproti Beckovemu kabinetu, a javljalo se je tudi o pogojih, pod katerimi bi Hrvati opustili to svoje stališče.“

Danes pa je čas, da se mora storiti konec tej negotovosti. Odkrito moramo izjaviti, da se „Zveza“ ni pokazala vzlic vsemu trudu poedinih njenih članov dosti sposobna in spretna, da ni bila na višku položaja. Konservativni elementi v njej so paralelizirali vsak poskus hitre in odločne akcije in se jim je posrečilo z zavlačevanjem doseči popustov in zamud.

Najfatalnejša zamuda je bila tedaj, ko se je šlo zato, da člani Zveze podpišejo nujne predloge čeških radikalcev, s čimer bi bil zastavljen pot rešenju nagodbe nujnim potem po Chiarijevem predlogu. Zamudo je zakrivil, kakor se zdi, Ivčević, ki se nikakor ne more uživati v položaj prave opozicije, kaj šele obstrukcije.

Beckova vlada mešetari neprestano in pridobiva posamezne manjše skupine, da ne obstruirajo, in posrečilo se je, pregovoriti nekatere, da umaknejo svoje nujne predloge. Hrvati bodo skušali zavleči debato o Chiarijevih

predlogih in so skoraj vsi vpisani kot govorniki, ali ona zamuda se bo težko da la nadomestiti.

Kaka zmeda je zavladala med Jugoslovani, se razvidi iz teh slučajev. Že pri začetku zasedanja novega parlamenta so prevladali strankarski interesi narodne in tako ni prišlo do skupnega kluba, temveč so se slovenski klerikalci postavili na čisto avstrijsko stališče. Če bi bil klub skupen, bi imel tudi odločujočo besedo in bi bil mogel doseči od vlade že mnogo koristi za narod. Ustanovila se je posebna „Jugoslovanska Zveza“. Ali slovenski poslanci so stali pod vplivom klerikalnega terorizma in težavno jim je bila zares obstruirati nagodbo, ki prinaša Kranjski zaželjeno zvezo s Karlovcem. (!) Ali oni so vendar proglasili solidarnost s Hrvati. Medtem pa so sedaj konservativni elementi hrvatski začeli omahovati. Popuščala se je ena prilika za drugo, Zveza se ni shajala, splošna nezadovoljnost je rasla, in čas prehaja brez uspeha. Upravičeno je bilo torej ogorčenje istrske in dalmatinske mladine, ki je poslance (na skupščini v Zagrebu) grajala, da niso niti sprožili niti rešili vprašanja reciprocitete zagrebške univerze, kaj šele druga vprašanja.

Čudno je samo eno: ali „Zveza“ ne spoznava, da bi i strogo obstrukcijsko stališče tudi v slučaju, da hoče samo mešetariti, prineslo veliko več koristi, kakor pa popuščanje vladi — brez dobička. In gotovo je bila današnja Beckova kritična situacija pripravna, da se izrabi. Ali naj bomo vladi hvaležni za Dalmaciji dane obljube, za pomoč Dalmaciji, ali naj opustimo naše ideale za neko železnico, v času, ko bi mogli dobiti i to železnico in še mnogo več?

V stiski se spoznajo junaki in v odločujočem času se odkrivajo karte. Tako je tudi v tej stvari. Ne bi človek verjel, ali ravno oni, ki se najbolj bahajo z radikalnim državnopravnim hrvatstvom, najpokornejše ližejo pete vladi in zagovarjajo ohranitev dualizma. — Pisec tu omenja gotove dalmatinske hrvatske liste.

„Na ta naučeni način se hoče delati v Dalmaciji razpoloženje in tako omogočiti „Zvezi“, da krene v vladni hlev.“

Zveza se pa vendar ne upa storiti tega. Brani se, ali ni dosti, da se brani, ni dosti, da se načelno zavaruje, temveč se je treba boriti na Dunaju. Pozdravili smo prve glasove o borbi ali dosedaj vidimo samo opozicijo, a ne prave obstrukcije.

V včerajšnji (torek) „Hrvatski“ je dopis z Dunaja, v katerem je to-le značilno mesto:

„Ko se je ministru Becku s strani dalmatinskih poslancev odločno odgovorilo, da v tem vprašanju ne odločujejo gospodarske koristi, temveč višji narodni cilji, ki nerazrušljivo vežejo Dalmacijo s Hrvatsko, ko se mu je jasno predložilo, da bi se z glasovanjem za nagodbo s strani Hrvatov dala sankcija dualizmu, ki je izvor vsega našega narodnega zla, in bi se za vedno pokopalo naše narodno vprašanje v državi, šele tedaj se je vedel spoznati ljubeznivi predsednik in je najmilostivejše prosil, naj mu vsaj ne delajo težav, ako nočejo glasovati za nagodbo. Bilo bi preveč drzno tudi pomisliti, da bi neznatna skupina kakih 20 glasov poleg 10 do 15 čeških radikalcev mogla zaprečiti ono, kar so že glavne stranke v skupnem številu nad 300 glasov odločile, sprejeti in glasovati za nagodbo, ali Hrvati bodo vsekako stali na nasprotni strani in najodločnejše označili svoje narodno načelo.“

No, upoštevamo to ter se spominjamo vesti, v katerih se govori, da je v vprašanju taktike v avstrijskem državnem zboru prepuščeno Zvezi, da odločuje, potem pridemo do misli: ali ni tu vmes neko „načelno zavarovanje“. Ako noče glasovati, vsaj naj ne dela težav! Kaj se to pravi? Ali ni ravno glavno orožje — delati težave? Ali je bilo treba veliko truda, da se sploh ne glasuje?

To so odprta vprašanja, o katerih se bo kmalu dal odgovor. Mi smo vsekako prepričani, da bi odločen boj ravno v Avstriji prinesel več idealnih in praktičnih koristi, kakor pa načelna zavarovanja.

Zveza je v krizi, o tem ni sumnje, in bilo bi želeli, da se čim prej položaj razbistri. Stvar naroda v Dalmaciji pa je, da dobro pazi in da v prihodnje uravna svoje stališče pri volitvah.“

Tako torej z one strani avstrijske meje. Sicer so pravzaprav cel članek in vsa očitavanja naperjena v prvi vrsti dalmatinskim zastopnikom, ali ker je vedno govor o Zvezi, velja isto tudi slovenskim poslancem, in za celo Zvezo je to precej — hud poper. Najbližji čas bo pokazal, v kaki luči se bo pokazala solidarnost Jugoslovanske Zveze s hrvatsko opozicijo v Budimpešti, in kar je največjega pomena za nas, pokazalo se bo, ali višje cenijo slovenski poslanci, ki so v Zvezi, odlične narodne gospodarske koristi svojih volilcev, ali idealne cilje svojih hrvatsko-budimpeštanskih zaveznikov.

LISTEK.

Ženitev.

Spisal Z. Z.
(Konec.)

Nato je vstala, oddala pismo dekli, češ, naj ga nese na pošto in hodila potem po sobi v svojih moških in drznih mislih. Menila je, da bi se vstopila ob tisti uri pred slikarja, pogledala bi mu ostro v oči in pokazala nase.

„Poglej me! — Ali me vidiš? Ali se še bojiš bodočnosti?“

In on pogleda in vidi in se ne boji več...

Zvečer pa se je bilo vse to nenadoma izpremenilo. Slikar, ki ji je sedel namreč pri večerji nasproti, je ob koncu vstal, povedal je, da se poslavlja, da proti jutru odpotuje zopet v tujino, zahvaljeval se vdovi za gostoljubnost, dvigil nato čašo z vinom in obema napil. Najprej vdovi, ki ga je vljudno zadrževala, in potem Berti.

„Zdaj, Berta, ko boš nekoliko pretovorila in se preseliš iz prostega življenja pod jarem“ — med govorom se je rahlo smehljaj — „zdaj ti torej želim na pot obilo sreče. Samih spomladanskih travic pod noge in same zadovoljnosti v sreč!“

Hotel je z njo trčiti, a Berti, ki je bila že dvignila kozarec, je pal po mizi, vino se je polilo, a sama je zakrila z rokami obraz in nepričakovano na glas zahtela.

„Ne hodi“ — je govorila med jokom — „ne hodi... Lepo te prosim...“

Krčevito se je tresla po vsem životu, slikar je bil naglo odšel iz sobe, a mati je sedla k njej in jo tolažila.

„Vidiš, on mora iti“ — ji je pravila — „ampak se bo zopet vrnil in te obiskal.“

„Jaz ga imam rada, jaz nimam rada onega, jaz sem mu poslala odpoved, jaz imam rada Milana...“

Vdova se je hipoma vznemirila, vstala je naglo, potem hodila po sobi in govorila ostro in resno. Grajala je brezsmiselne korake mladih ljudi, povedala, da pride spoznanje navadno prekasno, in prešla naposled celo na umetnike. Opisovala jih je kot ljudi brez življenske resnosti, brez trdnega značaja, ampak vihrave in lahkomišelnosti.

Berta je odšla naposled vsa objokana v svojo sobo, sedela je tam pozno v noč pri oknu in se zdela sama sebi kakor na široki in pogubni reki čolnar, ki je izgubil vesla. Dero in šume valovi s čolnom, vrtinci se igrajo z njim in ga sučejo v drznih krogih, a čolnar je brez moči, strmi v valove in čaka zagonetnega konca...

In tisto noč proti jutru je odpotoval slikar Milan Gorjup.

III.

Drugega dne opoldne, ko je sedela Berta z materjo še pri kosilu, se je pripeljal nenadoma Lubar. Nenavadno je bil blede, ko je vstopil, se je nasmehnil bolestnovljudno in potem komaj umljivo pozdravil.

„Oprostite“ — je govoril čisto rahlo in skoro boječe in obstal že par korakov od vrat. „Jaz vem, da je moja pot neumestna in morda vsiljiva, ampak v tem slučaju ne morem storiti drugega. Jaz sem še mlad, in zato je menda srce že jačje od razuma.“

Vdova je bila počasi vstala, pogledala zelo posmenljivo na Berto, ki je sedela ob mizi vsa vznemirjena in strmela v tla, in potem se je približala zelo vljudno in prijazno. Ponudila je roko, nato ga peljala k zofi in prosila, naj sede.

„To so majhne neprijetnosti“ — je pričela — „ki so med mladimi ljudmi čisto navadne. Ko sem bila jaz mlada, sem bila ravno taka. Danes tako, jutri tako — Bože moj, kaj bi počeli taki ljudje brez staršev!“

Berta se je igrala nervozno s prstom in pogledala potem na mater nekako hvaležno, kakor bi se ji hotela zahvaliti, ker jo je rešila velike zadrege.

„Vidite“ — je nadaljevala vdova — „in jaz mislim, da ravno take malenkostne neprijetnosti delajo mladost

Franc Josip in njegovi narodi.

Cesarjeva bolezen in njegovo ozdravljenje je dalo mnogim tujim časopisom povod, da so se začeli bolj baviti z njegovo osebo in priobčevati razne zanimive članke bodisi o vladarski rodbini, avstrijski notranji in zunanji politiki, ali pa o narodnostnih bojih za narodne pravice in gospodarske koristi.

Ne le dnevniki prinašajo več zanimivih člankov, kritik in razprav, ampak tudi raznovrstne revije se bavijo z avstrijsko politiko in posvečujejo večje članke avstrijskim narodom.

Med mnogimi članki je jako zanimiv Maurice Lair-ov spis v Revue Bleu z dne 16. novembra pod gorjenim naslovom.

Pisce našteva razne nezgode, ki so zadele habsburško hišo: nesrečno smrt Rudolfa, umor cesarice, razne domače nezgode, se bavi z Metternichovim režimom, povdarja, da so leta 1848. Slovani in njihova zvestoba rešili monarhijo, omenja izgubo italijanskih provinc leta 1859., nesrečno vojsko leta 1866. s Prusi, kjer se je moral nekdanji tako mogočni Habsburgovec upogniti pred ojačujočim se Hohenzollercom.

Nato preide na notranjo politiko, omenja leto 1867., koje Ogrska dobila svojo avtonomijo, in težnje ogrske polovice po popolni neodvisnosti. V Cislitaniji vladajo zopet vedni boji med posameznimi narodi, ki zahtevajo svojih pravic; in tako je cesarjeva oseba skoro kakor trgovec, ki trguje in se pogaja s svojimi narodi, mesto da bi jih vladal, kajti razne okoliščine ga silijo, da mora popuščati močnejšim strankam razne koncesije, ako hoče, da ohrani mir.

Vendar kljub temu si je znal tudi po Schwarzenbergovi smrti ohraniti svojo suvereniteto nedotaknjeno. Vsi raznovrstni njegovi narodi ga spoštujejo kakor svojega očeta, ki poravnava prepire svojih podložnikov.

Franc Josip je delaven ter ljubi svoje narode. S svojo vztrajnostjo se je polagoma priučil vsem osim jezikom, ki se govorijo v njegovi državi, tako da more z vsakim podanikom govoriti v njegovi materinščini.*) Njegovo naklonjenost pa mu vračujejo narodi s svojo udanostjo in ljubeznijo.

Pisatelj razmotriva še razne zasluge cesarjeve, poudarja njegovo priljubljenost ter preide na avstrijski patriotizem. „Avstrijski patriotizem! Kakšno skupno čuvstvo more vendar vezati in spajati te prepirajoče se narode, te Nemce, te Čehe, te Poljake, Rusine, Slovake, Hrvatke, Italijane, te Madjare in Rumune,**) ki le nasilno, kakor se vidi, prenašajo skupno življenje, ti siamski bratje, toda neprijatelji, ki bi na ves glas klicali kirurgov nož? In vendar, kljub tem etničnim različnostim in gotovim opozicijskimi interesom ima Avstrija brezdvomno v tem času večjo in močnejšo moralno skupno vez kakor še nikoli, katero je Franc Josipova politika še posebno utrdila in okrepila.“

Avstrijska etnografska karta je predvsem zelo, zelo raznovrstna. Nikjer niso naseljeni narodi v čistih kompaktnih masah, ki bi zavzemale gotove meje, tako je teritorialna ločitev skoro nemogoča, da se ne bi pri tem darovalo skoro povsod velikih manjšin. Germani teže proti Nemčiji, nekateri Slovani proti Rusiji, latinski narodi proti Italiji. Vendar te težnje zadevajo v vseh provincijah na toliko težko, da bi jih bilo nemogoče realizirati.

Dalje omenja avstrijsko vojaštvo, sestavljeno iz desetih narodnosti, ki pa je vsekakor zelo vdano, kakor so pokazali 8. febr. 1906. v peštanski zbornici celo čisto mad-

*) Naš cesar se ni učil slovenščine, pač pa hrvaški, vsled česar razume tudi slovenski jezik.

**) Francoski pisec tega članka torej Slovencev ne pozna, temveč jih najbrž prišteva Hrvatom.

tako lepo in zanimivo. Starost je resna, nima vsega tega, enolična je zato in dolgočasna.“

Lubar je ostal tak, kakor je bil vstopil: obraz nenavadno blede, nasmeh, ki se je včasih začrtal krog ust, je bil nekako vlnudno bolesten. Pripovedoval je počasi in čisto rahlo, kako se je nad Bertinim pismom vznemiril. Rekel je, da se mu je zdelo, kakor bi zavladala v vsem njegovem življenju mahoma velika tema. V enem samem trenutku je postal slepec, ki ne vidi luči, ampak tiplje krog sebe in jo komaj sluti visoko vrh neba.

Vdova je bila med tem odšla iz sobe, in Berta je sedela pri mizi in gledala takrat proti oknu. Tisti dan je bila apatična proti vsemu. Zjutraj na vse zgodaj ji je povedala služkinja, da je slikar odpotoval. Odšel je in njene prošnje, vse njene tople in resne besede so bile brezpomembne in brez vpliva. Kakor bi jih govorila tujka, ki ni lepa, ne mlada, poslušal bi jo, zamahnil bi z roko in bi še tisti hip vse skupaj pozabil. Berta si je predstavljala ljubezen drugačno. Njej se je zdela to silna moč, ki se zoperstavlja življenju samemu in ga uravnava po svoji volji. Kjer je ljubezen, ni strahu pred bodočnostjo in ni obupavanja nad sedanjostjo. Vse življenje je z njo spreminjeno, sladki cilji stoje pred njo, vse je z njo prepojeno, kakor je prepojena spomlad z duhom svežega cvetja in zelenja. Kdor ne čuti tega, tisti ne ljubi, in kdor go-

jarski hovevski vojaki. Preide nato na razna verstva in se bavi z zadnjimi volitvami, kjer so dobili katoličani velikanski vpliv, ki deluje v centralistični smeri. „Los von Rom“, ki teži politično k Nemčiji, nima posebnih uspehov. Zanimivo pa je, pravi pisatelj, da je prišlo v zbornico celo pet zionistov, ki bodo predvsem skrbeli za židovske koristi in nastopali proti panslavizmu.

Ni se torej bati, kakor kažejo razmere, panslavizma, da bi prišel ruski general v Prago in organiziral Čehe, ali pa zopet drugi proglasil Sočo za naravno mejo ruskega carstva! Tudi irredentizem nima moči, kljub nekaterim demonstracijam, ki jih je uprizorjal. „Tudi bi bilo pomorsko prebivalstvo Istrije prav malo zadovoljno, ako bi se mu odvzel njegov vsakdanji kruh in zaslužek, ako bi se odtrgal Trst, največje avstrijsko pristanišče.“ Italija sama nima prav mnogo simpatij za Avstrijo; toda ako vlada v Rimu ostane v trozvezi, pomeni, da se čuti bolj ogrožena od sosedov, kakor pa njim sama preti. Ako bi pa prišel razkol, bi se to ne zgodilo zaradi Trsta in Tridenta, ampak glede Balkana in Albanije.“

Pangermansko gibanje po njegovem mnenju ni posebno važnega pomena, kar potrjujejo tudi številke. Leta 1891. so imeli Pangermanci 2 državna poslance, l. 1897. 5, leta 1901. pa celo 21. Po novih volitvah pa imajo le 17 poslancev, dasi se je število poslancev v zbornici pomnožilo.

Enake misli izražajo o Avstriji tudi drugi časopisi in revije. Presešetujejo avstrijsko vprašanje z vseh strani in na vseh poljih.

Večina vidi bodočnost Avstrije le, ako se zagotovi vsem narodom njihov obstanek, ako se predvsem Avstrija preustroji v popolno federativno državo. Zadnje madjarsko nasilje napram Slovakom, o katerem je poročalo mnogo francosko časopisje, demonstracije na univerzah je tuje žurnaliste in politike v tem še bolj uverilo in utrdilo.

Vsem tem nasiljem se drugače ne da v okoliščini, drugače ne more izogniti, kakor, da se narodom, vsem brez izjeme, da, kar kot narodi zahtevati morejo in smejo in kar kot ljudem, ki so rojeni vsi svobodni, gre in kar pred vsem človekoljubje, spoštovanje sosedov zahteva.

Narod si mora biti pred vsem sam svest, da kot narod obstoja in da ima kot tak tudi iste pravice kakor drugi njegovi sosedje v ogromnem svetovnem konglomeratu narodnosti.

O združnih zvezah, posebno slovenskih.

Ker je „Nova Doba“ že večkrat govorila o slovenskih združnih zvezah, zlasti o tistih treh („Združni zvezi“ v Celju in Ljubljani ter „Zvezi slovenskih združenj“ v Ljubljani), ki tekmujejo med seboj, zato naj mi bo dovoljeno, da razjasnim namen in pomen teh korporacij, da bodo cenjeni čitatelji „Nove Dobe“ imeli jasnejše pojme o teh, za naše narodno gospodarstvo velevažnih institucijah.

„Ko sem pred leti (1895) pisal prvi natis svoje knjige „Slovenski posojilničar“ (gl. str. 99), še nismo mogli govoriti o združnih zvezah, kajti teh združevanj takrat še ni bilo. Obstajala je pač že takrat v Celju „Zveza slovenskih posojilnic“, društvo*, ki je bilo takrat staro že 12 let in ki spada med najstarejše v Avstriji. Ustanovil ga je bil starosta slovenskih posojilnic, Miha Vošnjak, že leta 1883., v dobi, ko je bilo komaj 15 slovenskih posojilnic, ki jih je združil v to idealno celoto. Posnemal je pri tem zgled nemških Schulze-Delitzsch-ejevih posojilnic (Raiffeisnovk takrat še

* To celjsko društvo je treba strogo ločiti od celjske „Združne zveze“, ki je denarna zadruga.

vori drugače, še ni nikoli ljubil. In zavoljo tega je mislila Berta o slikarju zelo neprijetno. Mahoma ji je prišlo na pamet, da se je z njo samo zabaval, da je igral samo komedijo sebi v razvedrilo in kratak čas. Zakaj če bi bile njegove besede resnične, bi bil ostal in ugodil njenim prošnjam, in če bi bil šel, bi se bil poslavljaval brez ironije, ampak s solzami ali vsaj z očitno žalostjo, v besedah in obrazu. On pa je igral komedijo, poslavljaval se je z ironijo in odšel je brez pravega slovesa. Vstal je menda, nasmehnil se je, „Zdravstvuj in pozabi!“ je izpregovoril, in menda že na tisti poti mislil na bodočnost. Ta bodočnost nima z njo nobenega posla, ta se peča s tuiino, z daljnimi cilji, z novim znamenitejšim življenjem. Tako je odhajal, a ona hodi po sobi, vso noč ne zatise oči in misli nanj, ki mu je igrača. In misli in zelo žalostna je, in ta žalost je samo hrepenenje po njem, ki odhaja hladen v tujino, od koder se ne vrne. In če se kdaj vrne, se bo še komaj domislil na te čase.

„Ah, mi smo se res svoje dni ljubili!“

Izpregovoril bo, kakor bi se spomnil na čisto otroška leta, nasmehal se bo in bo zamahnil z roko po zraku.

„No, zelo smo bili takrat sentimentalni, zelo smešni, mislim.“

ni bilo), katere je bil združil znani nemški strokovnjak Wrabetz že leta 1872., in češke posojilnice ki so se bile leta 1879. združile v „Jednoto založen“, in poljske posojilnice, ki so imele že od leta 1874. svoj „Zwazek“. Vse te korporacije so bile in so deloma še dandanes društva in ne zadruge. Imele so namen, posojilnice in zadruge poučevati in nadzorovati. Takih društvenih združnih zvez je dandanes v Avstriji 9 do 10 in imajo svoj sedež na Dunaju (3, a) „Allgemeiner Verband der landwirtschaftlichen Genossenschaften in Oesterreich“ [zveza Raiffeisenska, predsednik baron Stoerek], ki je pod pokroviteljstvom vlade; b) „Allgemeiner Verband der auf Selbsthilfe beruhenden deutschen Erwerbs- und Wirtschafts-Genossenschaften in Oesterreich“ [zveza Schulzejevih posojilnic, predsednik Wrabetz], te posojilnice tvegajo državno in deželno podporo; c) Revisionsverband für Beamten Spar- und Vorschussgenossenschaften), v Gorici (laška zveza) v Inostu (nemška zveza), v Tridentu (laška zveza), v Pragi (češka jednota), v Lvovu (3, dve poljski in ena rusinska zveza).

S centralnimi blagajnami, osnovanimi na združni podlagi, si pa v Avstriji združni prijatelji niso upali dolgo priti na dan. Bili so sicer že pred 20 leti prepričani, da prej omenjene korporacije kot društva ne morejo biti popolnoma kos prevzeti nalogi, če samo poučujejo in nadzorujejo, ne dajejo pa tudi denarnih podpor. Nadzorstvo itak ni bilo obligatorično, zato so taka društva napredovala le počasi in se vzdrževala kaj težko.“

Tako je celjskemu društvu „Zveza celjskih posojilnic“ (to društvo sicer še obstoji, a se ne peča zdaj s posojilnicami; ima pa v oskrbi in lasti v Celju tiskarno, hišo, knjigovodnico in trgovino) veliko let v materialnem obziru predlo. Ker pa je v moralnem in političnem oziru kot nadzornica in učiteljica posojilnicam veliko koristilo in ker je imeto tiskarsko koncesijo, katero je izvrševal g. Dragotin Hribar, vzdržalo se je in se vzdržuje kot društvo še dandanes in je še vedno v narodno-obrtnem pomenu za Celje in slovenski Štajer prevažno.

„Prijatelji združništva so nasvetovali radi tega že pred dolgim časom, da bi postala taka društva zadruge na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, in se pečala tudi z denarno zmeno. To idejo je tudi pisatelj te knjige priporočal že pred 15 leti v Celju.

Velike ideje je pa težko izpeljati, zlasti če se ne more za nje najti zakonite podlage, in te podlage ni bilo. Višja in najvišja sodišča v Avstriji so pred 10 leti razlagala §§ združnega zakona tako, da juridične osebe (društva, zadruge, občine, zavodi, razne korporacije) pravzaprav ne bi smele biti član kakšne zadruge.

Kjub temu so se začele snovati združne centralne blagajne in osrednje zadruge ali zveze združenj na podlagi združnega zakona. Osnovale se je leta 1894. v Belec u „Zveza kmetijskih združenj na Šlezkem“, l. 1895. „Centralna blagajna v Inostu“, „Posojilniška zveza na Predarliskem“ in „Rusinska zveza v Lvovu“, leta 1897. češka „Ustredni jednota“ v Pragi in češka „Ustredni jednota“ v Brnu itd. Dandanes je v Avstriji že 25—30 osrednjih združnih blagajn, tako da imamo v vsem skupaj blizu 40 združnih zvez, od katerih se peča velika večina z denarno zmeno in od katerih jih ima veliko tudi revizijsko pravico, ki jo dobe od svoje deželne vlade, če je omejeno njih delovanje le na eno deželo, ali od notranjega ministrstva, če se razprostira njih delokrog čez več dežel. Kakor kaže vladna statistika, so razvrščene te osrednje zadruge glede na poslovni jezik tako: nemških je 16, čeških je 6, poljske 3, slovenskih 5, rusinske 3, italijanske 3. V najnovejšem času se je osnovala še slo-

Dalje v prilogi.

In zaraditega, ki bo tako govoril, prečuje vso noč, vso noč prečuje in vstane zjutraj trudna in izmučena do smrti.

Čuvstvo, ki se je rodilo iz teh misli, je bila apatija do vsega. Prehajala je naposled v pesimizem, življenje samo se je zdelo zelo smešno, neprijetna komedija, kjer nastopajo maskirani ljudje in osmešijo tistega, ki pride pošten in brez maske na obrazu v njihovo sredo. Tako je bilo z njo, in ko je Berta to natančno premislila, jo je obšlo skoro sovraštvo do tistih, ki se norčujejo iz življenja in se igrajo s tistimi, ki so neizkušeni in naivni, ampak poštene. In med temi ji je bil najbližji slikar Milan Gorjup, ki se je bil v njenem spominu mahoma ves izpremenil. Obraz je bil brez čustva, skoro docela tuj, oči mrtve in skoro mrzle in besede, ki so še ostale v spominu, zelo starodavne. Kakor bi jih čula zdavnaj, pred silno dolgim časom, in bi ne bile namenjene njej, ampak tajki, ki jo je videla tisto uro prvič v življenju. Samo zavoljo lepote sane so ostale besede v spominu kakor prizor iz zelo lepe novele.

Berta je sedela nepremično, Lubar se je ozrl včasih v njen obraz, potem se je nagnil naprej, kakor bi hotel izpregovoriti, a povesil je nenadoma glavo in vzdihnil. Naposled se je naslonil nazaj, roko je oprl na zofin rob, podprl glavo in pričel govoriti počasi in kakor človek, ki ima za sabo težek in temen dogodek.

venska zveza v Trstu in hrvatska zveza v Dalmaciji (Spljet) in hrvatsko-slovenska v Pulju.

Na Slovenskem pridejo v poštev zdaj največ le tiste združne zveze, ki imajo revizijsko pravico. Na Kranjskem ima to pravico „Zadruga zveza“ v Ljubljani, ki se peča kot osrednja zadruga tudi z denarno zmeno. Na Štajerskem imamo „Deželno Zvezo“ v Gradcu; ona združuje veliko nemških (Raiffeisenskih) posojilnic in zadrug, peča se tudi z denarno zmeno in blagovnim prometom. Njej se je pridružilo tudi nekoliko štajerskih slovenskih posojilnic. Ker mi ne odobrujemo, da se pečajo posojilnice z blagovnim prometom, zato tudi ne priporočamo, da bi se ji pridružile slovenske posojilnice. Vrh tega pa se to ne strinja z zakonom od 10. junija 1903., katera postava je podlaga vsem združnim zvezam. Po § 3 te postave pa naj združne zveze združujejo le tiste zadruge, ki imajo z njo vred isti poslovni jezik. Štajerska deželna zveza pa nima slovenskega poslovnega jezika. Vsem slovenskim posojilnicam priporočamo celjsko „Zadrugo Zvezo“. Ta korporacija je skoro najstarejša te vrste v Avstriji; njene zasluge za slovensko posojilništvo so tudi neizmerne, kajti revizijo izvršuje že od svojega začetka, t. j. 24 let. Z denarno zmeno se peča že drugo leto, ima več izkušenih revizorjev na razpolaganje in izdaja kot naslednica „Zveze slovenskih posojilnic“ svoje strokovno glasilo „Zadruga“.

Na Koroškem ste dve združni zvezi, imate sicer obe tudi revizijsko pravico in obe se pečate z denarno zmeno (za eno opravlja ta posel dežela). Ker imate pa obe le nemški poslovni jezik, zato postopa vsaka zoper revizijski zakon, če sprejema v svoj delokrog tudi slovenske posojilnice.

Na Goriškem deluje „Goriška zveza gospodarskih zadrug“, ki se peča z denarno zmeno in ima revizijsko pravico. V Trstu osnovano društvo z imenom „Zadruga Zveza“ se pa ne bo pečalo z denarno zmeno, ampak bo izvrševalo le revizijski posel.

Tako sem pisal o teh korporacijah v „Slov. posojilničarju“ v začetku tega leta. Temu naj dodam še sledeča pojasnila:

O delovanju potrebne hrvatsko-slovenske zveze v Pulju se še malo čuje; ne vemo še, ali je dobila že revizijsko pravico ali ne. Z denarnim prometom se menda tudi še ne bavi. Ni čuda! Dandanes ni denarja nikjer in v Istri ga ni bilo nikoli veliko. Denar je silno drag. Sicer so Istrani dobili veliko denarne podpore od „Združne zveze“ (klerikalne) v Ljubljani in so od nje odvisni. Ali tržaška „Zadruga zveza“ že izvršuje revizijske posle v Trstu in okolici, o tem se tudi še nič ni poročalo v javnosti. „Goriška zveza“ ne deluje več tako intenzivno, odkar jo je zapustil izvrstni zadrugar Premrou, ki se je preselil k ljubljanski klerikalni zvezi. Na Koroškem vabi že veliko let znani klerikalni Podgorec tudi slovenske posojilnice k nemški klerikalni „Central-kassi“, pri kateri pa je vendar kot tajnik nastavljen dober Slovenec. Vendar se je le male koroških slovenskih posojilnic tej kasi pridružilo, še manj k ondotnemu nemškemu „Verbandu“; največ jih je ostalo zvestih Celjanom.

Največji Babilon glede združnih zvez in denarnih zadrug je sedaj v Ljubljani. Čeravno je starih denarnih zavodov že skoro preveč bilo v Ljubljani, vendar so klerikalci nedavno osnovali še „Obrtno-kreditno“, liberalci pa „Trgovsko-obrtno zadrugo“. Slednji so osnovali še „Zvezo mlekarskih zadrug“, klerikalci pa pod patronanco vlade in deželnega odbora „Mlekarsko zvezo“, to je dve korporaciji, ki naj mlekarstvo pospešujeta, čeravno so bile že vse mlekarke zadruge do zdaj priklopljene deloma pri klerikalni „Združni zvezi“ v Ljubljani, deloma pri celjski „Združni

zvezi“. Ker so klerikalci, ki imajo v Ljubljani tudi „Gospodarsko zadrugo zvezo“ za blagovni promet, na zadržnem, in vsled tega tudi na političnem polju imeli lepe uspehe, osnovali so letos še liberalci svojo združno denarno centralo pod imenom „Zveza slovenskih zadrug“, ki hoče tekmovati z ljubljanskimi klerikalnimi zadrugarji in s celjsko „Združno zvezo“. — Mi pa velimo: Preveč je že tega tekmovanja pri slovenskem združništvu! Nehajte že! Kar je preveč, ni zdravo!

V K.

J. L.

Politični pregled.

Državni zbor.

V torkovi seji se je začela obravnava o nujnem predlogu češkega poslanca prof. Masaryka proti poklerikaljenju avstrijskih vseučilišč. Nujnost predloga je utemeljeval Masaryk z ozirom na izjave na dunajskem katoliškem shodu, na katerem se je izrazil dunajski župan Lueger, da mora biti sedaj prva skrb krščanskih strank, da si pridobijo oblast nad avstrijskimi vseučilišči. Masaryk je poudarjal, da obstoji nasprotstvo med moderno vedo in klerikalnim svetovnim naziranjem ter zato navajal papeževe določbe, ki obsojajo moderno vedo. „Vsa imena, ki so znanstveno in filozofično naobraženemu ljuba, so na indeksu.“ Govornik odreja teologiji in cerkvi zmožnost, da bi si prilastili univerze, zanika, da bi bili nasprotniki klerikalcev brezverci ter končno izjavlja, da hoče s svojim predlogom le doseči, da se konstatira, ali je večina v državnem zboru klerikalna ali protiklerikalna in da da vlada poroštvo, da nima nič skupnega z namen in naklepi, kateri so se izrekli na katoliškem shodu. Naj se pokaže, da se bo v državnem zboru gojila svobodna in napredna politika, ali pa nazadnjaštvo.

Naučni minister Marchet poudarja, da je svoboda uka, znanosti, vere in vesti zagotovljena avstrijskim državljanom po državnih osnovnih zakonih in da so ta načela tudi načela vlade, ki jih bo vedno brezpogojno varovala. Svoboda uka je bila vedno nedotakljiva svetinja avstrijskih visokih šol in v tem se ne sme in se tudi ne bo nič izpremenilo. To je program naučnega ministra in program vlade.

Nato je govoril grof Sternberg ter imenoval Masarykov predlog frivolnost, ker se osniva na govoru, ki se je govoril izven zbornice. Lueger je s svojo znano izjavo hotel povedati, da je treba iztrgati vseučilišča iz kapitalističnih in židovskih rok ter jih dati ljudstvu. Končno je govoril ostro napadel vlado.

Za njim je govoril Žid dr. Mahler in potem je krščanski socialc dr. Mayer označil predlog kot komedijo, izšlo iz židovskih krogov iz okolice „Neue Freie Presse“. Izjavil je, da bodo krščanski socialci glasovali za nujnost.

Posl. Rybář je ostro grajal terorizem, ki vlada napram slovenskim, posebno pa še slovenskim dijakom na avstrijskih nemških univerzah. Ako se zahteva svoboda vere in vesti, se mora zahtevati tudi svoboda narodnosti. Ker pa te za Slovence na nemških univerzah ni, naj se da Slovincem lastna slovenska univerza.

V imenu nemških naprednjakov je govoril poslanec Redlich, v imenu Poljakov pa Glabinski, ki sta se oba izjavila za nujnost. Glavni za-govornik socialni demokrat Pernerstorfer poudarja, da je njegova stranka načelna zagovornica absolutne svobode vesti in vere ter svobode znanosti, ki se pa mora doseči edinole po ločitvi cerkve od države. Glavni protigovornik dr. Krek poudarja, da mislijo liberalci s svobodo znanosti in uka le, kako bi zvezali cerkev in posilili vero. Svoboda je popolnoma abstrakten pojem. Za svobodomiselno pouka jamči

liberalni naučni minister. Govornik hvali socialno demokracijo, da ima smisel za resnico in pravico ter je prepričan, da ne bo trajno ostala sovražna veri. Tudi govornik je za ločitev cerkve od države, ker bi bilo to le v korist cerkvi.

V svojem sklepnem govoru je Masaryk odgovarjal na razne napade protigovornikov ter izjavil, da bo predložil predlog za ločitev cerkve od države.

V četrtek se je po celi vrsti stvarnih popravkov prešlo h glasovanju. Nujnost je bila sprejeta skoraj soglasno. V meritorni razpravi je prvi govoril dr. Lueger, ki je trdil, da ima ta predlog svoj začetek v židovski „Neue Freie Presse“. Govornik in njegovi pristaši niso našli nasprotstev med vedo in vero. Končno zahteva enakopravnost vseh dijakov na vseučiliščih. Za njim sta govorila Čeha Drtina in Čelakovsky. V imenu nemških nacionalcev je govoril dr. Waldner, češ, univerze naj se z njihove nevtralne višine, na kateri so, ne vlačijo v nižino strankarstva.

Po govorih glavnih govornikov Bachmanna „za“ in Horskega „proti“ in nekaterih stvarnih popravkih je bil predlog soglasno sprejet z Drexlinovim pristavkom, da naj vlada da poroštvo, da bo po državnih osnovnih zakonih zajamčeno svoboda pouka, znanosti, vere in vesti varovala vseh politično strankarskih napadov. Pernerstorferjev predlog, da naj se izločijo iz vseučilišč bogoslovne fakultete, je bil odklonjen.

Izid cele stvari znači zmago klerikalcev, ki so znali stvar tako obrniti, da je bil pokopan namen Masarykov, pokazati, kdo je v zbornici svobodomiselni, kdo pa klerikalen.

V petkovi seji se je najprej sprejel nujni predlog posl. Chocca v zadevi znižanja sladkornega davka, nakar se je začela obravnava o nagodbenih predlogih. Prvi je govoril posl. Chiari (nem. nac.). Pri-glašeni je 81 govornikov. Izmed Slovencev je kot protigovornik priglašen samo posl. Roblek, izmed Hrvatov pa: Tresić, Ivanišević, Prodan, Dulibić, Spinčić, Mandić, Perić ter Srb Bjeladinović. Kot zagovorniki so priglašeni vsi člani „Slovenskega kluba“. Kot prvi proti-govornik je govoril posl. Malik, nakar se je seja prekinila.

Prihodnja seja v ponedeljek.

Jugoslovanska Zveza in nagodba.

Jugoslovanska Zveza je končno zavzela svoje stališče napram nagodbi. Sklenilo se je opustiti obstrukcijo in tudi neudeležbo, temveč samo glasovati proti predlogam.

Ogrski državni zbor.

V Ogrskem državnem zboru se nadaljuje razprava o pooblastilnem zakonu, katera se pa vrši brez zanimanja, kajti govore večinoma hrvatski poslanci in zastopniki narodnosti. Večje zanimanje vlada po končani razpravi pri interpelacijah, izmed katerih omenjamo ono Dušana Popovića, ki je interpeliral ministrskega predsednika Weckerla zaradi izrazov, ki jih je rabil v nekim privatnem pogovoru o hrvatsko-srbski koaliciji, in ki so potom časopisja prišli v javnost. Weckerle da jo je imenoval „ilirske sanjace“ in da jo hoče uničiti in da je sklicanje hrvatskega sabora prvi korak k temu uničenju. Weckerle je zasmehljivo odgovarjal, da ga Popovićeve interpelacije spominja šolskih satiričnih nalog. Zanimal je, da je rabil besedo „ilirski“, temveč „jugoslovanski“ govoreč o jugoslovanskih navdušencih med poslanci, ki so v vednem stiku z državljani drugih držav, s katerimi se posvetojujejo in po teh posvetovanjih uravnavajo svoje delovanje. Politika hrvaško-srbske koalicije se mora onemogočiti in če bi bil mogel že do sedaj jo storiti nemogočo, jo bi bil gotovo storil.

„Veste, zakaj sem prišel?“ — je vprašal. „Zato sem prišel, da vidim in si natančno vtisnem v spomin tisto, ki mi je bilo na svetu najdražji. Jaz se naglo prilagodim razmeram. Udam se usodi; ena sama noč, gospodična, in srce je brez bolesi, apatično do vsega, hladno in prazno.“

Berta se je bila ozrla vanj in se igrala potem z rožo, ki jo je vzela iz namizne vaze.

„Ko sem prejel vašo odpoved, mi je bilo nenavadno težko. Zdaj je vse to pred mano, kakor prečitana knjiga. Sodim trezno in spoznavam, kdo ste mi bili. Zato sem prišel, da vas vidim zadnjikrat, da si vtisnem vaš obraz globoko v spomin.“

Gledal je vanjo, in tudi Berta se je ozrla vanj in nepričakovano zardela. Vznemiril jo je bil njegov resni in globoki pogled in istotako besede, ki jih je izgovarjal tako mirno in s tako vpludnim izrazom v obrazu.

„Čemu zardevate?“ — jo je vprašal potem istotako mirno. „Čemu mi pridite okus to zadnjo uro? Zakaj jaz mislim, da vi ne spadate med modno elito. Menil sem, da se z vami lahko govori tudi o tem, kar ste storili drugim v žalost in neprijetnost.“

Tu je prenehal, z roko je potegnil po licu in potem nadaljeval z rahlim smehljajem.

„Čemu mi ne pogledate v oči, gospodična? Ali so bili vaši koraki v nasprotju z vami samimi? Kje je tisti gospod, ki ste gledali tako ponosno nanj, ko ste mi ga predstavljali?“

Berta se je sklonila in pobrala rožo, ki ji je bila padla iz rok.

„Odpotoval je“ — je rekla potem, počasi vstala in šla proti vratom. Tam se je vstavila, pogledala krog sebe in izpregovorila potem komaj umljivo.

„Jaz grem za danes. Zbogom, gospod Lubar!“ Odhajala je počasi, skoro kakor v sanjah in pustila vrata priprta. Potem je vstopila vdova in za njo služkinja, ki je prinesla na mizo vina in jedil.

„Kakšne nepravilne povzroča ta moja Berta!“ — je pričela vdova. „Včasih je z njo v resnici velik križ. Ampak veste kaj, moje prepričanje je to, da je vzrok vsemu temu vzgoja. Vzgoja, nič drugega ne, kakor vzgoja. Preveč sem negovala tega otroka v prvi mladosti, preveč mu prizanašala. Vidite, in zdaj je tako. Dela nepravilne povsod!“

Nato je natočila vino in potem ponudila krožnik s slaščicami.

„Izvolite“ — je rekla in potem nadaljevala o Berti. „Ampak sicer je Berta dobra. In tudi to, veste bo kmalu vse v redu. Jaz mislim, da se je vse preneglo zgodilo.

Pri nas smo jo imeli vsi še za otroka, in zdaj ste prišli nenadoma vi in jo zasnuili. Ko je Berta to premislila, jo je obšel menda strah. Jaz in gospodinja! — tako je menda pomislila in potem se je še tisti hip skesala. Po otročje, veste, po otročje! — Pijte, gospod Lubar, in prigriznite, prosim vas!“

Lubar je popil požirek vina in pričel na to razkladati svoje pomisleke.

„Če se stvar natančno pomisli, ima gospodična zelo prav. Jaz jo prištevam sploh med zelo razsodne gospodične. Ona si je premislila vso stvar do dna in potem pisala čisto od srca. Spoznala je, da bi ne bila ob moji strani srečna, da bi tudi sama mene ne mogla osrečiti in potem je pisala, kakor je pač mislila. V tem oziru jo je nemogoče prištevati med otroke.“

„Vi sodite nekako preostro“ — je odgovorila vdova in rekla služkinji, naj pokliče Berto. „Niti od daleč ne tako“ — je rekla potem z nasmehom — „to vam sicer lahko sama pove!“

Lubar se je bil vznemiril, ker se mu je zdelo, da bo Berti ta pot nepravilna in neprijetna.

„Bože moj, čemu vznemirjate gospodično zaradi mene? Jaz nisem mislil razkladati njej teh pomislekov, menil sem o tem govoriti samo z vami!“

Ta izjava ministrskega predsednika jasno kaže, kako zelo neprijetna je ogrski vladi odločna hrvatsko-srbska koalicija in da je vlada pripravljena porabiti vsa sredstva, da res uniči njeno moč. Kakšnih novih protipostavnih sredstev bo še treba zato, ako se ponesreči sedanja akcija s hrvatskim saborom, še ni mogoče misliti, ali madžarska iznajdljivost v nasilstvih je že tako velika, da si bo tudi tu znala pomagati iz zagate.

Hrvatska.

Kakor smo poročali, je sklican hrvatski sabor na 12. t. m. Povedali smo že tudi, kaj je dalo povod vladi, da skliče sabor, namreč namen, da stem onemogoči udeležbo hrvatsko-srbske koalicije v ogrskem državnem zboru. Kakor zatrjujejo nekatere vesti, se je dosegel med koalicijo in čisto stranko prava nekak kompromis, po katerem bi bilo delovanje hrvatskega sabora onemogočeno in bi morala vlada sabor razpustiti ter razpisati nove volitve. Koaliciji ne bi bilo treba zapustiti državnega zbora, ker bi njeni člani, kateri niso državnozborni delegati v zvezi s čistimi pravaši in drugimi nasprotniki Rakodezayjeve vlade zadostovali za onemogočenje saborskega delovanja.

Z druge strani se pa zopet poroča, da se je vodja čiste stranke prava dr. Frank izjavil, da njegova stranka ne mara podpirati koalicije. Ne bo ji sicer delala težav v njenem delovanju, ali drugega nič.

Na dan sestanka sabora, dne 12. t. m., se baje ustanovi nova vladna, unionistična stranka, ki bi štela ostanke bivše narodne stranke (madžaronske), 3 velike župane in turopoljskega zastopnika, skupaj 31 članov, dočim bi opozicija: Frankovci 20, 5 članov koalicije, ki niso delegati in klub četvorice, imela skupaj 29 glasov, torej dva glasa manj, kar se pa lahko izpremeni v večino, če se udeležijo nekaj koalicijskih delegatov seje. Ako ne bodo Frankovci zlezli pod krilo Rakodezayevi protinarodni vladi, se je torej nadati, da bo morala vlada sabor razpustiti, na kar dela koalicija, da more neovirano delovati v Budimpešti proti sprejetju nagodbe.

Črna gora.

„Zarota“ v Črni gori je takorekoč že potlačena, to se pravi, pozapri so kolikor mogoče veliko vplivnih mož opozicionalcev in s tem je bila stvar končana. Tupatam pa še vedno koga vstakejo v ječo. Kot enega glavnih zarotnikov je Rajković označil visokošolca Daković. Ker se je ta mudil v Cetinjah, so ga hoteli tudi aretirati. Hoteli so ga presenetiti in nekaj vladnih pristašev združenih s knezovo telesno stražo je napadlo kavarno, v kateri se je mudil Daković. Ta se je branil, usmrtil enega častnika ter ranil dva druga nasprotnika in končno ušel v Dalmacijo. Ker je črnogorska vlada sumila, da se Daković skriva v neki krivošijanski obmejni vasi, je ponoči udrla polovica stotnije črnogorskih vojakov na avstrijska tla v ono vas ter preiskala hiše. O tem napadu se je takoj brzojavilo v Kotor. Pred barsko lukso se je odpeljalo nekaj avstrijskih vojnih ladij. Avstrijski zastopnik v Cetinju baron Kuhn je takoj zahteval od črnogorske vlade zadoščenja in črnogorski ministrski predsednik je poslal k njemu svojega tajnika, da opraviči vlado, ali baron Khun ga ni sprejel, na kar je moral priti minister sam. Stvar je sedaj uravnana. Pomnožila se je obmejna straža in v Črni gori se gredo zopet lahko nemoteno zarotnike.

Srbija.

Ta teden so se vršile v Srbiji občinske volitve, katere imajo mnogo več vpliva na splošno državno politiko, kakor pri nas. Po občinskih volitvah se tudi sodi, kako bodo izpadle državnozbornske (skupščinske) volitve. Občinske volitve so bile jako živahne, ker je opozicija napela vse sile, da bi vrgla dosedanje vladno večino, ali to se ji ni posrečilo, kajti radikaleci, ki so na vladi, so dobili približno

Ko je vstopila Berta, je bilo Lubarju še neugodnejše in z neprikrito nervoznostjo se je naslonil nazaj po zofi.

„Kaj želiš, mama?“ — je vprašala Berta in gledala na vdovo.

„Sedi“ — ji je rekla vdova, in ko se je tako zgodilo, je nadaljevala, kakor bi pravila nekaj zelo zabavnega. „Gospod Lubar misli, da si mu ti poslala odpoved iz docela resnega vzroka. Da si namreč spoznala, da bi ne mogla biti na gospodovi strani“ — vdova je pokazala pri tem z roko na Lubarja — „nikoli srečna, in da si spoznala, da bi ne mogla gospoda nikoli na ta način osrečiti.“

„Pravzaprav je bil pravi vzrok drugod“ — je odgovorila Berta zelo mirno in gledala pri tem vdovi v obraz.

„Kje je tisti vzrok“ — je vprašala vdova nekoliko burno.

„Zdaj ga ni več“ — je odgovorila Berta, in vdova se je nato na glas zasmejala.

„Daj da te poljubim, Berta“ — je rekla — „ti si imeniten otrok!“

Nato je velela, da si podasta z Lubarjem roke v znak sprave. Berta je vstala, ponudila ozko in belo desnico, in tudi Lubar je vstal, a roka se mu je vidoma

dv tretjinsko večino, s čimer je opozicija poražena. Volitve so se vršile popolnoma mirno.

Ker je vlada pred nekolikimi tedni odgodila skupščinsko zasedanje z ozirom na trgovinska pogajanja z Avstrijo in je sedaj skupščino zopet sklicala k zasedanju, je opozicija obdolžila vlado, da se je zasedanje skupščine le zato odgodilo, da je vlada mogla v svojem smislu izvesti občinske volitve. Poslanec Stojanović je ostro grajal vlado. Češ, da je pri volitvah tekla kri, kar se je zgodilo le v enem slučaju, kjer so se volilci sami med sabo stepli.

Rusija.

Ruska дума, v kateri imajo večino vladne stranke, deluje, kakor car hoče. Sprejela se je adresa, v kateri se izreka udanost carju in car je milostljivo sprejel adresu. Ministrski predsednik Stolypin je razvil načrte vlade in дума je sprejela njegova izvajanja ter prešla preko vseh predlogov opozicijskih strank na dnevni red.

Po državi se še vedno dogajajo napadi z bombami itd. V Petrogradu so ravnokar odkrili dalekosežno zaroto, v katero so bile zapletene osebe iz najboljših rodbin. Policija je obkolila hišo, v kateri so zborovali zarotniki ter jih aretirala. Našel se je popoln načrt, po katerem naj bi se aranžirali ustanki po celi državi.

Prusko nasilstvo.

Pruski deželni zbor obravnava sedaj vladno predlogo, v kateri se zahteva 300 milijonov mark za ponemčevanje v poljskih provinciah Prusije. Predlog je sedaj v odseku in odsek je odklonil predlogo o razlastitvi posestev, ali vlada vendar upa, da bo končno le dosegla sprejem cele predloge. Poljski poslanci v pruskem deželnem in nemškem državnem zboru nameravajo v slučaju sprejetja te predloge odložiti svoje poslanske mandate, in da pokažejo tem večje ogrčenje in zaničevanje proti temu nasilstvu, hočejo zastaviti vse sile, da se na njihova mesta izvolijo socialni demokrati.

Kriza v Nemčiji.

Vsled dogodkov v nemški državni zbornici, kjer se je obravnavalo o znani Hardenovi pravdi, je stališče kancelarja kneza Bülowa baje tako omajano, da je že vložil prošnjo za odpust. Vršila so se nato pogajanja med vlado in večjimi strankami, in če Bülow ravno ne odstopi, odstopiti bo moral na vsak način pruski finančni minister Rheinbaben.

Cesar Viljem o nemških težnjah.

Cesar Viljem, ki se sedaj mudi na Angleškem, je v pogovoru z nekim državnikom razvijal sledeče misli o razvoju nemške države. Nemčija rabi veliko, močno morinarico, da pokaže svojo moč nasproti pol divjim narodom, s katerimi pride v dotiko v svojih kolonijah, ki so državi nujno potrebne, da se v njih pridobi trg za nemške proizvode in prostora za vedno naraščajoče prebivalstvo. V Evropi si Nemci ne morejo nič več osvojiti. Skandinavski je sicer lepa, ali uboga ter ni žeteti, da bi se pridružila Nemčiji. Nizozemska in Belgija kažeta enak značaj kakor Švica, ki je potrebna kot odbijalna država, ki bi jo bilo treba ustanoviti, ko bi je ne bilo. Ruske baltiške pokrajine so bile sicer nemške, ali sedaj niso več. Osvojitev teh pokrajin bi delala Nemčiji velike težave. Treba bi bilo vojne z Rusijo, in ta bi ravnala z nami ravno tako kakor leta 1812. z Napoleonom. Nemčija rabi Rusijo in Rusija Nemčijo. Nemčija in Anglija ne moreta druga drugi kaj vzeti. Nemčija si želi edinole močnega razvoja za svojo trgovino, industrijo in kulturo. Nemčija je torej zelo — ponižna.

Amerika in svetovni mir.

V poročilu predsednika Roosevelta ljudskemu zastopstvu, ki odgovarja prestolnim govorom v monarhičnih državah, je tudi govor o haški mirovni konferenci. Po-

tresla. Ko je sedel potem, je legel na njegovo lice skoro ironičen izraz.

„Bože moj, kakor marioneti smo... Komedija je življenje, kakšna tragična komedija...“

Berta ga je pogledala začudeno, a vdova se je veselo zasmejala.

„Tudi vi ste otrok, gospod Ivan! Kaj govorite budalosti?“

Zapretila mu je s prstom in pričela potem pripovedovati obema o življenju. Da je prava sreča v življenju zadovoljnost, da treba drug z drugim potrpeti in ne posegati pri vsaki malenkosti v najgloblje dno. Rekla je celo naposled, da življenje vendar ni tako resno, kakor ga vidi in opisuje mnogo ljudi. Samo od sebe se marsikaj neprijetno zamota, ampak se tudi odmota, ne da bi se človek trudil.

Tisti dan je odhajal Lubar zelo pozno. Slovo je bilo prisrčno, in ob koncu je Lubar obe povabil, da ga obiščeta prihodnji teden na domu. Berta je obljubila, skoro dobro je bila razpoložena, iz vaze na mizi je vzela rdeč nagelj in mu ga pripela na prsi.

In žentev jo sledila.

ročilo pravi, da ni upati, da bi se sklenilo razoroževanje v svrhu ohranitve svetovnega mira, in da bi bilo torej za ameriške Zedinjene države zelo neprevidno, ako bi se ustavila gradnja vojnega brodograja. Ravno tako je potrebno da se pomnoži vojaštvo na suhem, kajti nikjer še ni bilo velikega naroda, ki bi imel tako dolgo časa tako maloštevilno stalno armado, kakor Zedinjene države. Vsaka zunanja vojna je stala državo velikanske vsote, s pomočjo katerih bi se bilo dalo z izvežbanjem večje stalne armade v času miru doseči uspehe na bojnem polju v veliko krajšem času in z veliko manjšimi stroški. Sicer je obstoječa armada dobro izvežbana, ali manjka častnikov in manjka moštva, da bi bilo večjo vojno treba izvojevati s prostovoljci. Stalna vojska bi morala biti tako močna, da bi zadostovala v vsaki sili. Tako torej namerava tudi miroljubni Roosevelt ohraniti svetovni mir s pomnožitvijo armade na morju in na suhem.

Družba sv. Cirila in Metoda

2. decembra 1907.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani naznanja, da so naročile računsko oziroma gostilničarske listke sledeče tvrdke: Iv. Zupančič, „Narodni dom“, Buzet; Alojzij Leon, „Narodni dom“, Maribor; Jak. Brinar, Vransko; I. Dolenc, gostilna „Mantua“, Vrhnika; I. Zupančič, gostil. Martinova cesta št. 15, Ljubljana; Rudolf Pevec, Mozirje; Restavracija „Greiser“, Ljubljana; Humer, restavracija pri „Sokolu“ na Jesenicah; Restavracija Fridl, Ljubljana; kavarna „Evropa“, Ljubljana; kavarna „Avstrija“, hotel „Ilirija“, Ljubljana; Vinko Vatzek, Litija; Mici Lončarjeva, „Nar. dom“ v Ljubljani.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani naznanja, da je nabiralnik gostilne „Fajdigove“ v Sodražici nabral in odposlal „Ribniški podružnici“ 30. junija t. l. 40 K, na vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda pa 30. septembra 44-50 K in 29. novembra 32— K. Skupaj je tedaj nabral ta nabiralnik 116-50 K, torej je preplačan prvi stotak s šestnajstimi kronami in 50 v.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani javlja vsem svojim podružnicam po širni domovini, da se sestavlja družbina bilanca za solčno leto. V bilanco se postavijo vsako leto vsi zneski, ki so bili poslani centrali od 1. januarja do 31. grudnia. Prosi se vljudno, da se v svrhu sestave redne bilance upošlejo vsi tozaštevni zneski vsaj nekaj dni pred novim letom.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je dobila v novembru 1907. sledeče zneske iz nabiralnikov: 1. Josip Komljanec, Ptuj K 21-40; 2. Moška podružnica Trst iz nabiralnika kavarne Balkan K 41—; 3. Moška podružnica Trst iz nabiralnika kavarne Balkan K 25-50; 4. Restavracija „Narodni dom“, Ljubljana K 15-50; 5. Fr. Zaherl, Ljutomer K 4-80; 6. Podružnica pri Sv. Jakobu v Trstu iz nabiralnika v konz. društvu K 25—; 7. Anton Gabre v Žetalah K 3-93; 8. Gostilna Mikuš, Ljubljana K 11—; 9. Ivan Razboršek Šmartno K 4-79; 10. Fani Šentak, Vransko K 8—; 11. Jakob Zalaznik, Ljubljana K 11—; 12. Gostilna „Fajdiga“, Sodražica K 32—; Skupaj K 203-92.

Dnevne vesti.

— **Dalmatinska železniška zveza.** Poročilo železniškega odseka (poročevalec poslanec Ivan Hribar) o zgradbi normalnotirne železnice od Novega mesta preko Metlike do deželne meje s stransko progo od Metlike do Črnomlja na Kranjskem in od Knina do Pribudića v Dalmaciji se je predložilo državnim zbornicim. V poročilu se povdarja, da se je po dolgih brezuspešnih poizkusih posrečilo železniškemu ministrstvu ob priliki nagodbenih pogajanj doseči od ogrske vlade privoljenje za zgradbo te železnice. Železniški odsek pričakuje od te železnice povzdig osebnega in mednarodnega potovalnega prometa v Dalmaciji. Vsekako se bo moralo progo graditi sposobno za promet z brzovlaki. Enaka uredba proge se bo morala tudi zagotoviti od ogrske vlade za oni del železnice, ki jo bo gradila ogrska vlada. Nadalje bo moralo železniško ministrstvo že sedaj gledati na to, da se bodete tudi progi Jesenica-Ljubljana in Ljubljana-Novomesto preuredili za promet z brzovlaki. Z ogrsko vlado se bo treba dogovoriti za ureditev direktnega vozovnega prometa iz Dunaja v Splet. Nadalje naj se kot najvažnejši vir ljudskega blagostanja zgradi železnica ob celi dalmatinski obali in sezidajo naj se v svrhu povzdige tujskega prometa hoteli. Glede blagovnega prometa se poudarja, da železnica ne bo imela mnogo prometa z vinom, oljem in enakimi dalmatinskimi proizvodi, za katere je transport po morju mnogo cenejši, pač pa s stvarmi, ki so vezane na čas, kakor zelenjad, cvetlice itd. Država bo morala poskrbeti za intenzivno pridelovanje teh pridelkov posebno z napravami vzornih vrtov in z izdatnimi podporami. Odsek priporoča,

da se sprejme predloga neizpremenjena, a obenem da se zveže Črnomelj s kočevsko progo, da se postavno zagotovi projektirana proga Kamnik-Polzel in da se obenem tudi z dograditvijo železnice do deželne meje podprži dosedanja deželna cesta Ljubljana-Ribnica-Kočevje-Črnomelj-Vinica-deželna meja. — Železniški odsek je torej storil svojo dolžnost glede zahtev slovenskega prebivalstva z ozirom na zgradbo dalmatinske železniške zveze in na državni zbornici je sedaj ležeče in na vladi, da se zagotovijo tudi te zahteve, s katerimi bi bilo našemu narodnemu gospodarstvu podanih toliko predpogojev za živahen razvoj in napredek. Skrb poslancev naj bo, da se uresničijo te zahteve.

— **Jugoslovanska Zveza v opoziciji.** Kakor poročamo na drugem mestu, je Jugoslovanska Zveza sklenila glasovati proti nagodbenim predlogom. Uresničilo se bo torej ono, kar smo povdarjali v zadnji številki, da bodo slovenski poslanci, člani „Jugoslovanske Zveze“ z ene strani odklonili predpogoje za sprejem predloge o novi železniški zvezi, z druge strani pa to zvezo zahtevali, in med njimi v prvi vrsti kot poročevalec poslanec stolnega mesta Ljubljane župan Ivan Hribar. Stojimo pač pred uganko, katere rešitev je mogoča samo tistim politikom, ki imajo obraz spredaj in zadaj. Ali pa je morda le res, kar se govori o krizi v Jugoslovanski Zvezi? Ali so se pa morda vendarle spokorili tisti „idealni“ slovenski politiki, ki zidajo jugoslovansko bodočnost na dvakratni nič, pozabljajoč edini temelj vsake realne politike, ki se izraža v reku: „Bog je najprej sam sebi brado ustvaril“? Naš ubogi, politično skrajno zatirani narod naj še riskira svojo gospodarsko bodočnost! Ne! Šele gospodarsko močan narod si more dovoljevati take operacije, ne pa narod, ki se mora z vsemi svojimi silami komaj boriti za najprimitivnejše svoje pravice. In bodimo odkritosrčni, kakor je treba med brati, naši bratje Hrvatje v Banovini imajo sicer zelo radi svoje „planinske brate Hrvate“, in dasiravno v mnogo boljšem položaju, kakor smo mi, so vendar dosedaj kazali svoje bratstvo edino le pri narodnih veselicah, drugje pa ne. Ali naj zato bomo ravno mi Slovenci prva žrtev jugoslovanske vzajemnosti? Ne, mi si mislimo jugoslovansko vzajemnost drugačno! O tem izpregovorimo v prihodnjih številkah.

— **Karikature!** Naše stališče napram rešitvi ljubljanskega gimnazijskega vprašanja in „zaslugam“, ki si jih je pridobil ta ali oni v tej zadevi, smo dovolj jasno označili, in ne manj tudi naše stališče napram belokranjski železnici. Čujemo pa glas o tej stvari, katerega hočemo vsekako podati tudi našim bralcem. V „Zori“, glasilu klerikalnega dijaštva pravi neki „Realist“: „Vtis cele časnikarske polemike je za opazovalca izven politične sfere že prekomilen. Priznajmo, kar zasluži priznanje, grajammo slabo in skrbimo, da vsak stori le svojo narodno dolžnost, pa bodo uspehi tudi tam, kjer jih danes še ni. Čemu taka nervoznost, toliko nepotrebnega vpitja, medsebojnega napadanja. — Pretirani kontrasti ustvarjajo karikature, ta pa komičnost prizora! Čudovito, da humoristični listi pri nas ne morejo uspevati!“ — Odkod je neki doletel ta nepoznani tič? Dr. Šusteršič v Unionu — karikatura, Gostinčar — karikatura, „Slovenec“ — karikatura — dragi moj „Realist“, pazi, uredniku „Raglje“ je prinesel Miklavž velik žakelj, pazi, da ne boš capljal v njem!

— **Načelnik južnega kolodvora — Nemec.** Načelnikom južnega kolodvora v Ljubljani je imenovan Nemec, prometni kontrolor v Celovcu Johann Witzmann. Za to mesto sta kompetirala dva Slovenca, ali upravni svet je imenoval Nemca, češ da se ne zameri enemu ali drugemu Slovincu. Kje pač je tu bil poslanec ljubljanskega mesta? Škandal je to, da se namesti na ljubljanskem kolodvoru kot načelnik Nemec in žalostno je, da v prvi vrsti ljubljanski poslanec, v drugi pa vsi kranjski slovenski poslanci nimajo toliko vpliva pri upravnem svetu južne železnice, da bi se imenoval na to mesto Slovenec! Res smo daleč prišli mi pnižni Slovenci!

— **Opombe popotnika o Ljubljani.** Pri priliki obiska Ljubljane sem opazil, da se v Ljubljani mnogo nemškutari! Prosim, kedaj govori n. pr. Italijan nemški? In mi? — Dalje naj se v Ljubljani začne govoriti lepa slovenščina, ne pa tisti „iblanski jargon“. Glejte, kako Nemci n. pr. na Dunaju govorijo v si pravilen jezik! Ako sami svojega jezika ne gojimo, je naravno, da se ga vsak boljši človek sramuje. Nemci imajo vsled slovenske brezbriznosti strahansko pozicijo v Ljubljani. Da bi Italijanov bilo toliko kot Slovencev, lahko si mislite, kako bi Nemcem bilo. A mi si redimo gada na prsih.

— **Koncert Černjeckih.** „Glasbena Matica“ v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 8. decembra 1907. zvečer ob pol 8. uri v veliki dvorani hotela „Union“ koncert, katerega izvajata ruski umetnici Vera in Nadežda Černjecka iz Petrograda. — Začetek točno ob pol 8. uri zvečer. Sedeži po 4, 3, 2 in 1 K, stojšča po 80 h, za dijake po 40 h se dobivajo v trafiki gospe Češarkove v Selenburgovih ulicah in na večer koncerta pri blagajni. — **Prednaznani lo:** V nedeljo, dne 29. de-

cembra velik koncert češkomoravskih učiteljev, 50 pevcev!

— **Stavbeno gibanje v Ljubljani.** V „Sloveniji“ priobčuje nekdo po uradnih virih statistične podatke iz naj-novejše dobe, po katerih povzemamo, da se je v popotresni dobi zgradilo v Ljubljani 392 novih stavb s stavbenimi stroški 24,557.200 K, napravilo 594 prezidav s stroški 5,439.700 K, prizidav s stroški 1,041.500 K ter 265 stranišč in greznic s stroški 595.600 K. Vseh stroškov za ta stavbna dela je bilo 31,634.000 K, res lepa svota za kratko dobo 13 let.

— **Jubilejne pisemske znamke.** Z novim letom 1908 izidejo v Avstriji jubilejne znamke v 17 kategorijah; in sicer so po 1, 2, 3, 5, 6, 10, 12, 20, 25, 30 in 35 vinarjev in jeklorezu za navadni tisek, ostale za globoki tisek. Znamke po 50 h, 60 h in 1 K bodo enobarvne, po 2 in 5 K dvobarvne. Vsaka kategorija ima posebno barvo. Načrte je izdelal prof. Moser. Razun cesarjeve slike po raznih fotografijah od l. 1848. naprej bodo imele nekatere znamke slike prejšnjih cesarjev, tako Karla VI., Marije Terezije, Jožefa II., Leopolda II., Ferdinanda I. ter sliko dunajskega dvora in Schönbrunn.

— **„Liberalno tele“.** Lep izraz in prav vreden tistega, ki ga je spustil v svet. Brez daljše pripombe, našli smo ga v mariborskem „Slovenskem Gospodarju“ v notici, ki se začneja z besedo „uesramnost“, in v kateri se ta lepa lastnost pripisuje celjskemu „Narodnemu Listu“, ker je priobčil neko vest, ki mu jo je nekdo podvrigel podpisavši kot dopisnika drugega. In vsled tega ne vemo, kajti to se ne izpozna iz „Gospodarjeve“ vesti, kdo je „liberalno tele“, ali „Narodni list“, ali tudi imenovani njegov urednik! Vsa čast „Gospodarjevemu“ uredniku!

— **Nov list na Štajerskem.** Zadnji „Slovenski Gospodar“ prinaša oklic na „Slovenec“, v katerem naznanja, da se v kratkem ustanovi nov list proti celjski „Domovini“, torej vsekako list, ki bo izhajal po trikrat na teden. „Slovenski Gospodar“ bi potemtakem imel nalogo ubijati glasilo narodne stranke na Štajerskem — „Narodni List“. Obenem postane „Naš Dom“ samostojen list, ki bo izhajal vsakih 14 dni. Za danes registriramo to novost, ko dobimo novi list v roke, izpregovorimo kaj več o njem.

— **Moloh kmečkega stanu.** Pod tem zaglavjem beremo v „Slov. Gospodarju“ popolnoma upravičeno grajo tožarjenja med našim ljudstvom, ki spravi marsikatega našince ob njegovo last. Res je to, ali če pogledamo stvar nekoliko bližje, najdemo tudi, da ima marsikatera tožba svoj izvor v — politični strankarski strasti, ki se je zanesla v ljudstvo — le roko na prsi — po ravno tako strankarski strastni pisavi lista, ki se zgraža nad temi razmerami. „Medice, cura te ipsum“, ali podomače: pometi najprej pred svojim pragom!

— **Diake cepijo** spodnještajerski velenemci, ko se grozno hudujejo nad vlado, ki se ni protivila potrditi slovenskega načelnštva v zgornjeradgorskem okrajnem zastopu in obenem priznala vasi Gornja Radgona tržke pravice. Ker v tem okraju še ni bilo prej nobenega trga in imajo trgi in mesta svoje posebno zastopstvo v okrajnih zastopih, pravijo, da je sedanji okrajni zastop nepostaven. Seveda, ker je dosednji orehovski paša, pred kratkim zaradi podkupovanja pri volitvah obsojeni Wratschko popolnoma doigral svojo ulogo, je sedaj treba iskati „nepostavnosti“, da bi se razbil slovenski okrajni zastop. Ali z Wratschkotom so doigrali tudi Nemci, in gornjeradgorski okrajni zastop ostane slovenski.

— **Zgorela** je v Zidanem mostu pri Trebnjem 83-letna A. Strmec. Sedela je pri peči, potem pa po neopredvidnosti prevrnila petrolejko, ki se je razbila in se je petrolej razlil po njeni obleki in se užgal. Obleko je imela starka vso sežgano kakor tudi lase.

— **Sam se je izdal.** V celjski bolnišnici je mož, ki ima v prsih rano od strela. Pravi, da je Ivan Koren ter pripoveduje, da je bil ustreljen od neznanih zločincev in oropan. Skrivnostni slučaj se je nekoliko razjasnil in stvar je postala zelo neprijetna za ranjenca. Imenovani Koren, tudi Lipovšek, je tisti dan, ko je bil ranjen, na jako sumljiv način poizvedoval po domačih razmerah v gostilni, kamor je prišel. Isto noč se je ustavil pred gostilno, ki je bila že zaprta, voz z več neznanimi moškimi, ki so zahtevali, da se jim odpre, ker se jim je potrl voz in bi ga radi popravili. Gostilničarki se je vzbudil sum in ni hotela odpreti. Zaslislala je, kako je nato nekdo preskočil ograjo dvorišča in se skušal utihotapiti v hišo. V strahu je zgrabila za revolver in ga sprožila v smeri, od koder je slišala šum. In ta strel je najbrž zadel dozdevno oropanega Ivana Korena. Upa se, da bo ta slučaj pokazal sled tatinski družbi, ki že dalj časa rogovili po Savinjski dolini.

— **Slovenska deželna ljudska šola v Št. Jakobu v Rožu zagotovljena.** Leta 1892 se je dotedaj utrakvistična ljudska šola v Št. Jakobu v Rožu na Koroškem izpremenila v slovensko, ali l. 1900 se je nemčurjem posrečilo doseči pri drželnem šolskem svetu razdelitev te šole v slovensko in utrakvistično. Občina, ki je v slovenskih rokah, se je pritoževala na vse mogoče instance, a končno je tudi naučno ministrstvo pristalo na razdelitev šole. Nato se je občina pritožila na upravno so-

dišče, in to je včeraj, dne 6. t. m., izreklo svojo razsodbo: Odlok ministrstva se razveljavi. Paragraf 6. državnega ljudskošolskega zakona ne nudi pravne podlage za ustanovitev šol, ki so razdeljene v sekcije. Moglo se je torej iti samo za sekcije v zmislu novega položaja, po katerem bi se morali ustanoviti dve samostojni šoli pod skupnim vodstvom. Pri tem bi se morale izpolniti tudi vsi drugi predpogoji, ki so vezani na ustanovitev šole. K temu pripada v prvi vrsti komisijonelni poizved o potrebi in s komisijonelnim poizvedom zvezana ustna obravnava z interesi. Ker pa tega ni bilo, se je smatralo pritožbo za utemeljeno in se je odlok ministrstva razveljavil. — Zmagala je torej slovenska občina šentjakobska. Častitamo na tej zmagi v prvi vrsti obema neumornima šentjakobskima prvobojevnika za slovensko šolo gg. župniku Ražunu in županu Kobentarju, katera sta vendar dosegla uresničenje želj šentjakobskih in vseh koroških Slovencev. O celi stvari izpregovorimo prihodnjič obširnejše.

— **Mrtvo truplo novorojenčka v cerkvi.** V terek popoldne je neka stara ženica prišla v zakristijo cerkve sv. Antona novega v Trstu in tam dvema cerkovnikoma izročila precejšen omot papirja, rekši, da ga je našla v cerkvi pod klopjo. Cerkovnika sta zavoj sprejela, a ženica je odšla. Razvivši zavoj, sta zagledala mrtvo truplo novorojenega deteta moškega spola, a poleg njega je bilo pismo. Cerkovnika sta takoj obvestila policijo, kamor je bilo tudi takoj prenešeno najdeno trupelce. Na policiji so odprli priloženo pismo. To je bilo pisano v nemškem jeziku, a glasilo se je: da je dete bilo krščeno na ime Viktor ter da se denar za pogrebne stroške nahaja v puščici za miloščino pred oltarjem sv. Antona. Zdravniki so dognali, da je dete, ki je prišlo na svet živo in popolnoma razvito, umrlo vsled zadušenja. Gre se torej za zločin detomora.

— **Vlom in tatvina v Pulju.** V ponedeljek med 8. in 10. zvečer se je izvršila v Pulju v zalogi vina gosp. Antona Tramfića velika tatvina. Okoli desete ure so opazili mimoidoči, da teče iz dvorišča, kjer ima Tramfić svojo zalogo, na ulico vino. Policija je takoj opozorila gospodarja. Ko je ta prišel, odprli so zalogo, nakar so bruhnili potoki vina iz hramov. Vsem sodom so bile pipe odmašene in je izteklo 680 hektolitrov vina, olja itd. Železna blagajna je bila prevrtna in bilo je iz nje vse pokradene, okoli 6000 kron. Skupne škode se računa 35 000 kron. Vrednostnih papirjev niso pokradli, pač pa so jih zmetali po tleh in so tako plavali po vinu. Tatove pridno zasledujejo, vendar jim še niso prišli na sled. Splošno se sodi, da je ta velika tatvina spojena z maščevanjem, ker ne le, da je pokradeno, temveč tudi izpuščeno vse vino in olje. Tramfić je namreč kot Hrvat pri občinskih volitvah glasoval za hrvaško-gospodarsko listo, vsled česar se sumi, da je tatvina spojena z maščevanjem. Tramfić je bil proti vlamu zavarovan.

— **Grozno hudodelstvo.** V Smoljanu pri Devinu je mladi kmet Nikolaj Verli zvalil svojo zaročenko, zaradi izredne lepote po celi okolici znano 18letno Ivano Otobijan, v zapuščeno hišo sredi samotnega gozda. Tam ju je pričakovalo deset Verlijevih prijateljev. Najprej se je cela družba gostila, potem pa je ženin napadel svojo zaročenko ter jo posilil. Isto je storilo za njim vseh deset moških. Potem so pohotneži ubili svojo žrtev ter jo vrgli v neko močvirje in pokrili truplo s trnjem. Šele več dni pozneje so našli orožniki strašno razmesarjeno truplo ter zaprli vse pohotneže.

* **Novi brambovski minister podmaršal pl. Georgi** je bil rojen leta 1852. v Pragi kot sin polkovnika. Leta 1871. je izšel iz Terezijanske vojaške akademije kot poročnik. Leta 1877. je postal nadporočnik. Leta 1882. je absolvirao vojno šolo ter bil nato pridržen generalnemu štabu. Kot tak je sodeloval proti vstaji v Bosni in Hercegovini ter dobil vojno zaslužno kolajno. Leta 1884. je postal stotnik. Leta 1890. je bil pridržen 27. polku. Leta 1891. je bil poklican nazaj h generalnemu štabu ter povišan za majorja. Leta 1893. je prišel za učitelja v šolo za štabne častnike, kjer je postal naslednje leto podpolkovnik. Leta 1896. je bil imenovan za polkovnika. Leta 1898. je postal načelnik 10. oddelka v vojnem ministrstvu, leta 1903. pa poveljnik 45. brigade v Pragi. Istega leta je bil povišan za generalnega majorja ter je dobil red železne krone 3. vrste. Leta 1906. je postal sekcijjski načelnik v brambovskem ministrstvu ter bil istega leta povišan za podmaršala.

* **Vina se pridela** povprečno po celem svetu okrog 170 milijonov hektolitrov. Največ na Francoskem: 69 milijonov hektolitrov, v Italiji 43, na Španskem 20, v Avstro-Ogrski 8, v Alžiru 5.4, na Bolgarskem 2.6, na Portugalskem 2.4, na Ruskem 2.3, na Turškem 1.4, na Grškem 1.2, v Združenih državah severoameriških 1.1 milijona hektolitrov.

* **S topovi proti megli.** V londonskih meteoroloških krogih se sedaj bavijo z vprašanjem, ali bi ne kazalo z orjaškimi, navpično nastavljenimi topovi razganjati meglo. Ko so nedavno pričakovali v Portsmouthu nemškega ce-

sarja ter močno streljali s topovi, pokazalo se je, da se je najgostejša megla začela umikati pred streljanjem, dočim je ostala v daljavi dobre milje enako gosta.

* **Koliko je stala Rusija vojna z Japonsko.** Francoski list „Revue militaire des armées étrangères“ poroča o tem po načrtu proračuna za leto 1907, da je Rusija izdala za vojno z Japonsko nastopne svote: l. 1904. za vojsko 676,841.005, leta 1905. 1131,818.000, leta 1906. 467,575.772, skupno 2131,818.000 rubljev. Te svote obsegajo skupne stroške za mobilizacijo, vzdrževanje in demobilizacijo, posebno za vojno ter so neodvisne od normalnih stroškov, ki so bili izdani za časa vojne za vojaške potrebe v miru. Pri tem treba pripomniti, da so stalne garnizije bile nadomeščene z rezervami drugega razreda. Ako se k tej skupni svoti doda še pokojnine in stroške za obnovo ruske vojne mornarice, tedaj se lahko računa skupne stroške na 2400 milijonov rubljev ali našega denarja 6072 mil. kron.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Na denarnem trgu ni mnogo izpremembe. Iz inozemstva prihajajo včasih boljše, včasih zopet slabša poročila, kar je povod, da se tudi pri nas tendenca ne more prav utrditi. Kreditne akcije so nekoliko padle na 636, ogrska kreditna banka na 753-50, zavod za zemljiški kredit na 999. Akcije drž. železnic so padle na 668-90, Lombardi do 151. Višje so notirale akcije severne železnice do 5230. Poskočile so montanke in drugi industrijski papirji. Menični eskompt nespremenjen, bančna obrestna mera 6%, privatni diskont 5 do 5⁷/₁₃%, daljši 6 do 6³/₈%.

Promet s pridelki.

Zaradi zelo majhnega prometa je cena pšenici in rži, ki je med tednom šla zopet navzgor, nekoliko padla, za 5 vin. Večjih kupov se ni sklenilo. Ako bi se potrebe le malo zvišale, bi tudi cene takoj zopet poskočile.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 13-10 do K 13-60; slovaška nova 77 do 81 kg K 12-50 do K 13-; nižeavstrijska in moravska, nova K 12-20 do K 12-55.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 12-35 do K 12-55; peštanska nova 72 do 75 kg K 12-35 do K 12-55; avstrijska 72 do 75 kg K 12-20 do K 12-45; ogrska 72 do 74 kg K 12-25 do K 12-50.

Ječmen moravski K 10- do K 10-70, slovaški K 8-25 do K 9-90.

Koruza, ogrska K 8-15 do K 8-30.

Oves, ogrski srednje vrste K 9-10 do K 9-35; prve vrste K 8-85 do K 9-10.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 62- do D, K 62-60 Bl. Cena enaka.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98- do D, K 99-. Cena enaka.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 71- do K 71-50. Cena enaka.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11-50 do K 12- B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K	0-68	do	K	1-56
"	zadnje	"	0-88	"	"	1-80
telečje	"	"	0-90	"	"	1-50
svinjsko	ogrsko	"	0-84	"	"	1-56
ovčje	"	"	0-80	"	"	1-04

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 74-50 D, K 75- B ab Dunaj.

Loj, prompt K 40-50 D, K 41- B ab Dunaj.

Sianina, bela brez zaboja prompt K 61- do D, K 61-50 B ab Dunaj. Cena enaka.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 73- do K 74- B, kristalni sladkor prompt K 65- do D, K 65-50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 48- do D; K 49- B; Santos Perl Good K 53- do D; B. 54- K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Kdo bi hotel

za malo odškodnino poučevati v Gradcu stanujočo Nemko, ki bi hotela postati Slovenka, v slovenščini?

Ponudbe pod: „R. B., Volšperk, Koroško, poste restante.“

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča.

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem e. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnice. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Sack“. Posnemalniki za mliko in vsa druga oprava za mlekarne.

Postena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice šte. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, dečke in deklice. Ceniki zastoj in poštne prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!